

Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programlarının Retrospektif Analizi

The Retrospective Analysis Of Intensive Care Nursing Certified Education Programs

Emine Korkmaz¹, Abdullah Gür²

¹Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Eğitim Birimi, Kayseri, Türkiye.

²Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Anestezi ve Reanimasyon Kliniği, Kayseri, Türkiye.

Öz

Amaç: Bu çalışma ile yoğun bakım hemşireliği sertifikalı eğitim programının etkinliğini ve katılan kursiyerlerin eğitim merkezini ve programa yönelik görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Retrospektif olarak dizayn edilmiş bu çalışmada 2016-2019 yılları arasında farklı zaman dilimlerinde yapılmış olan yedi adet Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programına katılan 96 hemşire ve sağlık memuru çalışmanın evrenini oluşturdu. Bu çalışmada Sağlık Bakanlığı Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim standartları çerçevesinde program sorumlusu ve klinik rehber hemşireler tarafından doldurulan 'Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu', 'Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu' ile 96 kursiyer tarafından doldurulan 'Eğitim Programı Değerlendirme Formu' retrospektif olarak incelenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya 74'ü kadın (%77,1) ve 22'si erkek (%22,9) olmak üzere toplam 96 kursiyer (90 hemşire, 6 sağlık memuru) dahil edilmiştir. Kurs programından alınan ortalama puanlara bakıldığında en yüksek sınav puan ortalaması 'Yoğun bakımda temel uygulamalar' bölümünden ($93,22 \pm 5,39$), en düşük sınav puan ortalamasının ise 'Teorik sınav' kısmından alındığı saptanmıştır ($82,19 \pm 5,12$). Genel başarı puanı $89,33 \pm 3,93$ olarak bulunmuştur. Kursiyerler bütün olarak eğitim programını değerlendirdiğinde %87,5'inin beklentilerini karşıladığı, %98,9'unun programda öğrendiği bilgi ve beceriyi çalışma hayatında kullanacağı ortaya çıkmıştır. Kursiyerlerin %91,6'sı eğitim merkezimizi kurs almak isteyen diğer adaylara önerceğini belirtmiştir.

Sonuç: Yoğun bakım hemşireliği sertifika eğitim programına katılan kursiyerler hem eğitim merkezinden hem eğitimcilerden hem de eğitim programından genel anlamda memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yine de her eğitim programı sonrası katılımcıların görüş ve önerileri mutlak alınmalıdır. İleri ki yıllarda bu programların hasta, hemşire ve kurum çıktılarına etkisini değerlendiren yeni araştırma sonuçlarına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, hemşirelik, sertifika, eğitim.

ABSTRACT

Aim: The aim of this study was to evaluate the effectiveness of the intensive care nursing certified training program and the opinions of the participating trainees on both the training center and the program.

Material and Method: In this retrospectively designed study, 96 nurses and health officers who participated in seven Intensive Care Nursing Certified Training Programs held in different time periods between 2016-2019 formed the universe of the study. In this study, the 'Intensive Care Nursing Certified Training Program Application Evaluation Form' and the 'Basic Practices in Intensive Care Practice Form' filled by the program officer and clinical guide nurses within the framework of the Ministry of Health Intensive Care Nursing Certified Training standards, and also the 'Training Program Evaluation Form' filled by 96 trainees has been investigated retrospectively.

Results: A total of 96 trainees (90 nurses, 6 health officers), 74 women (77.1%) and 22 men (22.9%), were included in the study. Since looking at the average scores obtained from the course program, it was found that the highest average score was obtained from the 'Basic practices in intensive care' section (93.22 ± 5.39), and the lowest average score from the 'Theoretical examination' section (82.19 ± 5.12). The general success score was found to be 89.33 ± 3.93 . When the trainees evaluated the training program as a whole, it was revealed that 87.5% of them met their expectations and 98.9% would use the knowledge and skills learned in the program in their working life. 91.6% of the trainees stated that they would recommend our training center to other candidates who want to take a course.

Conclusion: The trainees participating in the intensive care nursing certificate training program stated that they were satisfied with the training center, the trainers and the training program in general. Nevertheless, the opinions and suggestions of the participants should be taken after each training program and the future programs should be designed in this direction. There is a need for new research results evaluating the effects of these programs on patients, nurses and institutional outcomes in the future years.

Keywords: Intensive care, nursing, certificate, education.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Emine Korkmaz
Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Eğitim Birimi, Kayseri,
Türkiye.

e.mail: eminebes@gmail.com

Tel: +90 352 315 77 00

Geliş tarihi/Received: 09.07.2021

Kabul tarihi/Accepted: 31.07.2021

GİRİŞ

Yoğun bakım, bir veya birden fazla organın geçici olarak yetersizliği nedeni ile vücudun aksamış olan fonksiyonlarının, esas neden ortadan kalkıncaya kadar desteklenmesi ve bu süreç içerisinde hastanın hayatta kalmasının sağlanmasına yönelik faaliyetleri kapsayan multidisipliner tedavi ve bakım şekli olarak tarif edilebilir (1). Yoğun bakım üniteleri ise gerçek ve potansiyel yaşamı tehdit eden kritik sorunları olan hastaların 24 saat izlendiği, karmaşık yapılı yüksek teknolojilerin kullanıldığı ünitelerdir. Yoğun bakım hemşiresi; karmaşık ve yaşamı tehdit edici problemleri olan hastaların tanılmasını yapan, hastaları sürekli izleyen, kaliteli ve ileri yoğun bakım ve tedavi girişimleri uygulayan, hasta ve yakınları ile terapötik iletişim kuran, koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici girişimleri uygulayan, bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda yeni tedavi ve bakım yöntemlerini kullanabilen, karmaşık hasta bakım gereksinimlerini karşılayabilecek yetkinliğe sahip ve sorun çözme becerisi gelişmiş hemşiredir (1-3).

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de hemşirelik eğitim müfredatında, yoğun bakım konuları yeterli seviyede değildir (4). Ayrıca, sağlık alanındaki değişim ve gelişmelere paralel olarak toplumun sağlık gereksinimlerinin zaman içinde değişmesi, sağlık kurumlarında toplam kalite yönetimi, akreditasyon ve hasta güvenliğine yönelik yapılan düzenlemeler, hemşirelerin mezuniyet sonrası eğitimini, yetkinliğini ve sertifikasyonunu zorunlu kılmaktadır (4). Bu bağlamda diğer alanlarda olduğu gibi yoğun bakım hemşireliği alanında da sürekli eğitimlerin olması ve bu eğitimlerin ilgili standartlar doğrultusunda yürütülmesi önem arz etmektedir (5,6).

Yoğun bakım hemşireliği eğitimlerinin yirminci yüzyılın ikinci yarısında başladığı bilinmektedir (7,8). Sertifika programlarının ise ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 1976 yılında uygulandığı bilinmektedir.(9) Günümüzde erişkin, çocuk ve yenidoğan yoğun bakım başta olmak üzere, farklı yoğun bakım türleri ve diğer özel dallar için çeşitli sertifikasyon sınavları ile yaklaşık 110.000 sağlık profesyoneline sertifika verildiği bildirilmektedir (9).

Ülkemizde yoğun bakım hemşireliğinin bir uzmanlık alanı olduğu yasal olarak onaylanmış olup yoğun bakım hemşireliği eğitimi mezuniyet sonrası lisansüstü eğitimler veya sertifikalı eğitim programları ile desteklenmektedir (3,10). Ülkemizde ilk olarak Vehbi Koç Vakfı ve Sağlık Bakanlığı arasında düzenlenen bir protokol kapsamında, 1990 yılında Amerikan Hastanesi ve Houston-Methodist Hastanesi işbirliği ile yoğun bakım hemşireliği sertifikalı eğitim programının başlatıldığı bildirilmektedir (11). Yasal olarak Sağ-

lık Bakanlığı tarafından 2008 yılında güncellenen "Yoğun Bakım Hemşireliği Eğitim Programı Uygulama Yönergesi" ile kamu ve özel hastanelerde çalışan yoğun bakım hemşirelerinin eğitimi için bir çerçeve oluşturulmuştur (12). Ülkemizde 2007 yılında güncellenen hemşirelik yasası ile hemşirelikte ilk kez uzmanlık ve yetki belgesi sahibi olma ayrımı yapılmış olup, 2010 yılında çıkartılan hemşirelik yönetmeliği ve bu yönetmelikte yapılan değişiklikler ile yoğun bakım hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları yasalarla belirlenmiştir (4,13,14). Bununla birlikte 2014 yılında yayımlanan "Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği", yoğun bakım hemşireliği ve diğer özel dal hemşireliğine yönelik sertifikalı eğitim programları için tüm sağlık kurum ve kuruluşlarını kapsayan yasal bir zemin oluşturmuştur. 2015 yılında "Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Standartları" revize edilerek ayrıntılı olarak açıklanmıştır (14,15).

Yoğun bakım hemşirelerinin sertifikasyonu hasta güvenliği ve nitelikli bakım standartları kapsamında büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda sağlık kurumlarında sertifikalı sağlık profesyoneli önemli bir kalite göstergesi olarak kabul edilmektedir (9). Bu çalışma ile yoğun bakım hemşireliği sertifikalı eğitim programının etkinliğini, katılan kursiyerlerin eğitim merkezini ve programa yönelik görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma retrospektif olarak tasarlandı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

2016-2019 yılları arasında farklı zaman dilimlerinde yapılmış olan yedi adet Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programına katılan 96 hemşire ve sağlık memuru çalışmanın evrenini oluşturdu. Tüm kursiyerler çalışmaya dahil edildiğinden dolayı örneklem seçimi yapılmamıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesinde Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programları yürütülmektedir. Bu bağlamda 2016-2019 yılları arasında yedi adet Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı tamamlanmıştır. Her bir programda teorik eğitim için 7 klinik hemşiresi, 3 uzman hemşire, 20 hekim; uygulamalı eğitimde ise 5 klinik rehber hemşiresi görev almıştır. Teorik dersler tam donanımlı eğitim salonlarında verilmiştir. Teorik derslerde powerpoint sunulara ek olarak video gösterimi, demonstrasyon ve simülasyon öğretim yöntemleri de kullanılmıştır.

Klinik uygulamalar ise Anestezi ve Reanimasyon Yoğun Bakım, Kardiyovasküler Cerrahi Yoğun Bakım, Dahiliye Yoğun Bakım, Cerrahi Yoğun Bakım ve Nöroloji Yoğun Bakım ünitelerinde gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Formları

Bu çalışmada Sağlık Bakanlığı Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim standartları çerçevesinde eğitim programı sürecinde program sorumlusu ve klinik rehber hemşireler tarafından doldurulan 'Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu', 'Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu' ile 96 kursiyer tarafından doldurulan 'Eğitim Programı Değerlendirme Formu' retrospektif olarak incelenmiştir. Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Uygulama Değerlendirme Formu 25 sorudan ve 3 alt boyuttan (Profesyonel davranışlar, Kişiler arası ilişkiler, Sorun çözme/ Kritik düşünme/ Karar verme), Yoğun Bakımda Temel Uygulamalar Formu ise 50 sorudan oluşmaktadır. Eğitim Programı Değerlendirme Formu ise 35 sorudan ve 6 alt boyuttan (Eğitim Ortamının Değerlendirilmesi, Eğitim Materyalinin Değerlendirilmesi, Eğitimin Değerlendirilmesi, Klinik Eğitim Ortamının Değerlendirilmesi, Eğitimcinin Değerlendirilmesi, Programın Bütün Olarak Değerlendirilmesi) oluşmaktadır. Ayrıca sosyodemografik bilgiler (cinsiyet, yaş, meslekte çalışma süresi, yoğun bakımda çalışma süresi, eğitim durumu, görev yaptığı kurum) katılımcıların programa başvuru için doldurdıkları formdan elde edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay (Karar No:264 / Tarih: 07.01.2021) alınmıştır. Kursiyerlere çalışmanın amacı anlatılarak yazılı onamları alınmıştır. Çalışma, Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayarda SPSS 22 programı kullanılarak değerlendirildi. Çalışma verileri değerlendirilirken sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum), kategorik değişkenler için ise sıklıklar (sayı, yüzde) kullanıldı.

BULGULAR

Çalışmaya 74'ü kadın (%77,1) ve 22'si erkek (%22,9) olmak üzere toplam 96 kursiyer dahil edilmiştir. Katılımcıların ortalama yaş değerleri 29.96 ± 7.086 (minimum=19; maksimum=45) olarak bulunmuştur. Katılımcıların bireysel özelliklerine ait verilerin dağılımı Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	74	77,1
Erkek	22	22,9
Ünvan		
Hemşire	90	93,8
Sağlık Memuru	6	6,3
Eğitim Durumu		
Lise	26	27,1
Önlisans	13	13,5
Lisans	54	56,3
Y.Lisans	3	3,1
Toplam Çalışma Süresi		
1-4	41	42,7
5-9	21	21,9
10-14	22	22,9
15-20	10	10,4
21 ve üzeri	2	2,1
Yoğun Bakımda Çalışma Süresi		
1-5	73	76,0
6-10	22	22,9
11-15	1	1,0
Çalışılan Hastane		
Eğitim Araştırma Hastanesi	48	50,0
Devlet hastanesi	25	26,0
Özel hastane	23	24,0

Yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin sınav puanlarının ortalamaları Tablo 2'de sunulmuştur. Kurs programından alınan ortalama puanlara bakıldığında en yüksek sınav puan ortalaması 'Yoğun bakımda temel uygulamalar' bölümünden, en düşük sınav puan ortalamasının ise 'Teorik sınav' kısmından alındığı saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Sınav Puanları Ortalamaları

Değişkenler	Min-Maks	Puan Ortalaması-SS
Teorik sınav puanı	76 - 92	82,19 ± 5,12
Yoğun bakımda temel uygulamalar puanı	79 - 100	93,22 ± 5,39
Uygulama değerlendirme puanı	75 - 100	92,82 ± 5,91
Başarı puanı	81 - 97	89,33 ± 3,93

Sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin eğitim programı ve eğitmenleri değerlendirdiği soruların dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir. Bu bağlamda programın eğitim içeriği (%94,8), eğitimin süresi (%87,5), eğitimin gün ve saatleri (%96,9), klinik uygulama süresi (%89,6), eğitim için seçilen klinikler (%92,7), eğitmenlerin eğitici özellikleri (%89,6), alıştırma (%88,5), katılımcıların sorularına yeterli yanıt alması (%93,7), eğiticilerin eğitim esnasında kullandığı dokümanlar ve malzemeler (%94,7), eğitim salonunda kullanılan teknik ve araçlar (%96,8) gibi parametrelere verilen cevaplar oldukça tatminkardı.

Tablo 3. Eğitim Programı ve Eğitmenlerin Değerlendirilmesi

Sorular	Çok iyi n (%)	Yeterli n (%)	Yetersiz n (%)
Eğitim programının içerdiği konular eğitim programı amaçlarına uygun muydu?	42 (43,8)	49 (51,0)	5 (5,2)
Eğitim programında kullanılan öğrenme yöntemleri uygun muydu?	30 (31,3)	47 (48,9)	19 (19,8)
Eğitimin süresi uygun muydu?	36 (37,5)	48 (50,0)	12 (12,5)
Eğitim gün ve saatleri uygun muydu?	38 (39,6)	55 (57,3)	3 (3,1)
Eğitim süresince adayların bilgi ve becerilerindeki gelişmelerin takibi yeterli miydi?	29 (30,2)	47 (48,9)	20 (20,8)
Eğitimin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler (sınav, beceri değerlendirme, vb) uygun muydu?	37 (38,5)	48 (50,0)	10 (10,4)
Genel olarak eğitim programından memnuniyetiniz	35 (36,4)	57 (59,4)	4 (4,2)
Klinik uygulama süresi, eğitim programı hedeflerine uygun mu?	37 (38,6)	49 (51,0)	10 (10,4)
Seçilen klinik eğitim ortamı, eğitim programı hedeflerine uygun mu?	41 (42,7)	48 (50,0)	7 (7,3)
Klinik uygulamada, eğiticilerden aldığınız destek yeterli mi?	31 (32,3)	46 (47,9)	19 (19,8)
Klinik uygulamada, ilgili klinikte çalışanlardan aldığınız destek yeterli mi?	33 (34,4)	44 (45,9)	19 (19,8)
Eğitmenler konuyu açık ve anlaşılır bir dille anlatabildi mi?	23 (23,9)	63 (65,7)	10 (10,4)
Eğitiminin ders / uygulama sırasında yaptırdığı alıştırma / verdiği örnekler yeterli mi?	24 (25,0)	61 (63,5)	11 (11,5)
Eğitimci katılımcıların aktif olarak derse katılımını sağlayabildi mi?	21 (21,9)	57 (59,4)	18 (18,8)
Eğitimci, katılımcıların sorularına yeterli açıklama yaptı mı?	19 (19,8)	71 (73,9)	6 (6,2)
Eğitiminin hazırladığı / kullandığı dokümanlar ve materyaller kurs amaçlarına uygun muydu?	37 (38,5)	54 (56,2)	5 (5,2)
Eğitiminin kullandığı eğitim araç ve gereçleri yeterli miydi?	50 (52,1)	43 (44,8)	3 (3,1)
Eğitimci, derse / uygulamaya ayrılan süreye uydu mu?	47 (48,9)	48 (50,0)	1 (1,0)
Genel olarak eğitimciden memnuniyetiniz	35 (36,4)	57 (59,3)	4 (4,2)
Sınıf katılımcı sayısına uygun büyüklükte miydi?	26 (27,1)	42 (43,8)	28 (29,2)
Sınıfın havalandırma ve ısıtması yeterli miydi?	22 (22,1)	48 (50,0)	26 (27,1)
Sınıfın aydınlatması yeterli miydi?	31 (32,3)	50 (52,1)	15 (15,6)
Eğitimde kullanılan teknik araçlar (projektör, bilgisayar, eğitim maketi, pointer gibi) yeterli miydi?	54 (56,2)	39 (40,6)	3 (3,1)
Eğitim süresince verilen yemek ve ikramlardan memnun kaldınız mı?	21 (21,8)	65 (67,7)	10 (10,4)

Katılımcıların sertifikalı eğitim programını bir bütün olarak değerlendirdiği parametrelerin dağılımı Tablo 4'de özetlendi. Sertifikalı eğitim programlarına katılan kursiyerlerin bütün olarak eğitim programını değerlendirdiği çalışmamızda %87,5'inin beklentilerini karşıladığı, %98,9'unun programda öğrendiği bilgi ve beceriyi çalışma hayatında kullanacağı sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Programın Bütün Olarak Değerlendirilmesi

Sorular	Evet n (%)		Hayır n (%)	
Genel olarak eğitim programı beklentilerinizi karşıladı mı?	84	87,5	12	12,5
Eğitim programında kazandığınız bilgi ve becerileri uygulamaya aktarmayı düşünüyor musunuz?	95	98,9	1	1,0
Bu eğitim merkezinde başka bir eğitime katılmak ister misiniz?	87	90,6	9	9,4
Bu eğitim merkezinde eğitim almayı başkalarına önerir misiniz?	88	91,6	8	8,3

TARTIŞMA

Yoğun bakım üniteleri, komplike hastaların kabul edildiği, en üst düzeyde tıbbi bakım ve tedavinin uygulandığı multidisipliner bir yaklaşım gerektirmektedir. Bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak her geçen gün yoğun bakım ile ilgili bilgi ve uygulamalar değişmekte, hemşirelerin rol ve sorumlulukları da dolayısıyla genişlemektedir. Bu gelişmelere paralel olarak yoğun bakım hemşirelerinin bir çok yetkinliği kazanabilmesi için kanıt temelli bilgi, beceri ve donanımına sahip olması gerekmektedir. Yoğun bakım ünitelerinde yapılan çalışmalar; sertifikasyon programlarının hemşirelerin klinik bilgi ve becerilerini geliştirdiğini ve klinik liderlik-danışmanlık yapma becerilerini güçlendirdiğini, hasta ve çalışan güvenliğini arttırdığını, hasta bakım kalitesini yükselttiğini, sağlık ekibi ve hemşireler arasında ilişkiyi geliştirdiğini, iş memnuniyetini artırdığını ve kurum misyonunun güçlenmesine katkı sağladığını göstermektedir (16-19).

Ülkemizde yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon kursu düzenleyen merkezlerin verileri göz önüne alındığında, çalışmamızdaki katılımcıların yaş ortalamaları ve cinsiyet oranları ile benzerlik göstermektedir (20-22). Bununla birlikte çalışmamızla paralel olarak yoğun bakımlarda kadın hemşire sayısının erkek hemşire sayısına göre daha fazla olmasının nedeni hemşirelik mesleğini kadınların daha çok tercih etmesi olarak açıklanabilir.

Çalışmamızda hemşirelerin çoğunluğu Andersson ve ark. (22) ile Sü ve ark. (23) çalışmasında olduğu gibi lisans mezunu hemşirelerden oluşmaktadır. Aynı zamanda çalışmamızdaki kursiyerler yoğun bakımda çalışma yılına göre değerlendirildiğinde en fazla 1-5 yıl (%76) arasında olduğu ve literatürdeki diğer çalışmalar ile uyumlu olduğu söylenebilir (19,22). Dolayısıyla henüz mesleğinin ilk yıllarında ve çoğunluğu lisans mezunu hemşirelerin yoğun bakım üniteleri gibi özellikli birimlerde kendilerine yer bulması oldukça anlamlıdır. Çünkü, bu özelliklere sahip hemşirelerin vizyonu ve misyonu, çalışma yılı fazla olan ancak eğitim düzeyi daha alt seviyede olan hemşirelere nazaran daha üst seviyelerdedir.

Çalışmamızda yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programına katılan tüm kursiyerler programı başarı ile tamamlamıştır. Bu elde ettiğimiz sonuçlar oldukça ümit vericidir ve literatürdeki diğer sonuçlar ile benzer bulunmuştur (19,24,25). Çünkü, mevcut bulgular ışığında düzenlenen bu sertifikasyon programlarının katılımcıların bilgi düzeylerinde artışa ve gelecek mesleki yeterliliklerinin artmasına yardımcı olacağı aşikardır.

Sertifikasyon programına katılan kursiyerlerin eğitim programı ve eğitmenleri değerlendirdiği parametrelerden elde edilen cevaplara bakıldığında hem kurs programının hedefine ulaştığı hem de katılımcıların yüksek düzeyde memnun kaldıkları anlaşılmaktadır. Benzer sonuçlar literatürde başka çalışmalar ile de ortaya konulmuştur (20,26,27). Ancak, sertifikasyon programı öncesi yeterli planlama yapılmadığında ve/veya katılımcıların fikir ve önerileri göz önüne alınmadığında, eğiticiler profesyonellerden seçilmediğinde, katılımcılar yeterince ilgi göstermediğinde sonuçların her zaman olumlu olmadığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (28,29).

Katılımcıların sertifikalı eğitim programını bir bütün olarak değerlendirdiği çalışmamızda %87,5'inin beklentilerini karşıladığı, %98,9'unun programda öğrendiği bilgi ve beceriyi çalışma hayatında kullanacağı ve dolayısıyla hasta bakım süreçlerine daha olumlu yansıtacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Tiryaki ve Kelağalar (19), yoğun bakım hemşireliği sertifikalı eğitim programının sonuçlarının incelendiği çalışmada %92,4'ünün beklentilerini karşıladığı, %98,6'sının programda öğrendiği bilgi ve beceriyi çalışma hayatında kullanacağını belirtmişlerdir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların eğitim programından memnun kaldığı ve beklentilerinin büyük oranda karşılandığı, ayrıca öğrendiklerini klinik uygulamaya aktaracakları sonucuna varılmıştır. Bulgularımız literatürdeki diğer çalışmalar ile de paralel sonuçlara sahipti (27,30-32).

Araştırmanın sınırlılıkları: Araştırma yalnızca üçüncü basamak bir eğitim araştırma hastanesinde retrospektif olarak gerçekleştirilmiştir. Örneklem sayısının azlığı nedeniyle elde edilen sonuçlara dayanarak genelleme yapılması mümkün değildir.

SONUÇ

Sonuç olarak, yoğun bakım hemşireliği sertifika eğitim programına katılan kursiyerler hem eğitim merkezinden hem eğitimcilerden hem de eğitim programından genel anlamda memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yine de her eğitim programı sonrası katılımcıların görüş ve önerileri mutlak alınmalı ve gelecek programlar bu yönde dizayn edilmeye çalışılmalıdır. Ülkemizde, yoğun bakım hemşireliği sertifikasyon programları 2015 yılından bu yana çok sayıda merkezde yürütülmesine rağmen, bu programların içerik, amaç ve sonuçlarını değerlendiren çalışma sayısı sınırlı olduğundan arttırılmalı, ayrıca ileri ki yıllarda bu programların hasta, hemşire ve kurum çıktılarına etkisini değerlendiren yeni araştırma sonuçlarına ihtiyaç olduğu da bilinmelidir.

Çıkar çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması olmadığı bildirilmiştir.

Finansal destek: Yazarlar tarafından finansal destek olmadığı bildirilmiştir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- E.K.; Veri Toplama- E.K.; Veri Analizi/Yorumlama- E.K., A.G.; Yazı Taslağı- E.K., A.G.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- A.G.; Son Onay ve Sorumluluk- E.K.; Süpervizyon- A.G..

KAYNAKLAR

1. Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Standartları: Yoğun Bakım Hemşireliği. 2015. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/4097,yogun-bakim-hemsireligi-sep-standartlari-revizyon.pdf?0> Erişim Tarihi: 10.4.2021.
2. Derham C. Achieving comprehensive critical care. *Critical Care Nursing* 2007;12:56-60.
3. Akbal Ergün Y. Yoğun bakım hemşiresinin standartları. In: Akyol A, editör. Yoğun bakım hemşireliği. 1. basım. İstanbul: Medikal Sağlık ve Yayıncılık; 2017. p.27-36.
4. Bozkurt G, Türkmen E. Yoğun Bakım Hemşireliğinde Sertifika Programları. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2019;23(2):107-13.
5. Baxter R, Edvardsson D. Impact of a critical care postgraduate certificate course on nurses' self-reported competence and confidence: A quasiexperimental study. *Nurse Education Today* 2018;65:156-61.

6. American Association Critical-Care Nurse. National Commission for Certifying Agencies. 2018. Available from: <https://www.aacn.org/certification/value-of-certification-resource-center>. Erişim Tarihi: 11.4.2021
7. Akbal Ergün Y. Yoğun bakım hemşiresinin rolleri ve sorumlulukları. In: Akyol A, editör. Yoğun bakım hemşireliği. 1. basım. İstanbul: Medikal Sağlık ve Yayıncılık; 2017. p.13-25.
8. Akpir K. Türk anestezi tarihi. *Türk Anest Rean Der Dergisi* 2012;40(1):1-25.
9. American Association of Critical-Care Nurses. Certification Exam Policy Handbook. 2019. Available from: <https://www.aacn.org/certification/get-certified>. Erişim Tarihi: 11.4.2021.
10. European Federation of Critical Care Nursing Associations (EfCCNa). Position statement on post-registration critical care nursing education within Europe. 2004. Available from: <http://www.efccna.org/images/stories/publication/2004>. Erişim Tarihi: 12.4.2021.
11. Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC). SANERC: Hemşireliğe adanan 25 yıl. İstanbul: A4 Ofset Matbaacılık; 2019. p. 1-114.
12. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Yoğun Bakım Hemşireliği Eğitim Programı Uygulama Yönergesi. Yayınlanma tarihi ve sayısı:13.05.2008/17438.
13. Türk Hemşireler Derneği. Hemşirelik Kanunu (Kanun No: 6283, Resmi Gazete: 25.2.1954, Sayı: 8647; Yenilenme tarihleri: 2.5.2007, 8.2.2008, 2.11.2011, 12.7.2012). Erişim: <http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/tr/yasaveyonetmelikler/yasa/hemsirelik> 18.
14. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Bakanlığı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği. 2014. Erişim: <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.AspX>.
15. Sağlık Bakanlığı. Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Standartları: Yoğun Bakım Hemşireliği. 2015. Erişim: <https://khgm.saglik.gov.tr>
16. Bonsall LM, Schnur MB, Deming C, Fryling-Resare K, Maroldo R. 2017 guide to nursing certification boards. *Dimensions of Critical Care Nursing* 2017;36(3):148-56.
17. Beaudoin G, Alderson M, St-Louis L. Fostering professional development and improving the psychological health of nurses through the North American certification process in critical care. *Journal of Nursing Education and Practice* 2014;4(1):177-88.
18. Gill FJ, Leslie GD, Grech C, Latour JM. A review of critical care nursing staffing, education and practice standards. *Australian Critical Care* 2012;25(4):224-37.
19. Tiryaki Ö, Kelağalar E. Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifikalı Eğitim Programı Sonuçlarımız. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2019;23(3):151-59.

- 20.** Göktepe N, Türkmen E, Bozkurt G, Kıraner E, Ergün Y, Ersöz Y ve ark. Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifika Programlarına Katılmış Yoğun Bakım Hemşirelerinin Programa Yönelik Görüşleri. 2. Uluslararası 8. Ulusal Yoğun Bakım Hemşireliği Kongresi Kongre Kitapçığı 2018;158-161.
- 21.** Baxter R, Edvardsson D. Impact of a critical care post graduate certificate course on nurses' self reported competence and confidence: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today* 2018;65:156-61.
- 22.** Anderson KM, Bither C, Andon N. The American Association of Heart Failure Nurses certification review course: the impact on heart failure nurses' knowledge. *Heart & Lung* 2018;47(2);166-8.
- 23.** Sü S, Çayır A, Özlük B, Geçkil E. Rehber Hemşirelik Kursunun Hemşirelerin Rehber Hemşirelik Hakkındaki Görüşlerine Etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2018;21(2):123-9.
- 24.** Akpınar H, Barlas Ünsal G. Yoğun Bakım Servislerinde Çalışan Hemşirelere Uygulanan Sorun Çözme Eğitiminin Hemşirelerin Sorun Çözme Becerilerine Etkisi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi* 2015;2(3):12-7.
- 25.** Aygin D, Açıl H, Yaman Ö, Çelik M, Danç E. Hemşirelerin Kardiyopulmoner Resüsitasyon ve Güncel 2015 Kılavuz Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Turk J Cardiovasc Nurs* 2018;9(18):7-12.
- 26.** Şeref M, Gözütok FD. Bir Program Değerlendirme Örneği: Doğum Eğitimi. *IHEAD* 2018;3(1):64-77.
- 27.** Buğdaylı G, Akyürek ÇE. Hemşirelerin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2017;19(1):14-25.
- 28.** Öztürk H, Savaşkan A. Hemşirelerin Hizmet içi Eğitimlerle ilgili Yaşadıkları Sorunlar, Beklenti ve Önerileri. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg* 2008;16(61):41-9.
- 29.** Kanber Aytuğ N, Gürlek Ö. Hemşirelerin Uygulanan Hizmet İçi Eğitim Programından Beklentileri ve Bu Program İle İlgili Düşünceleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2011;14(3):52-8.
- 30.** Moyer A, Graebe J. Identifying the underlying educational needs that contribute to the professional practice gap. *Journal of Continuing Education in Nursing* 2018;49(2):52-4.
- 31.** Pubudu De Silva A, Stephens T, Welch J, Sigera C, De Alwis S, Athapattu P, et al. Nursing intensive care skills training: A nurse led, short, structured, and practical training program, developed and tested in a resource-limited setting. *J Crit Care* 2015; 30(2): 438.e7-e11.
- 32.** Biel M, Grief L, Patry LA, Ponto J, Shirey M. The relationship between nursing certification and patient outcomes: A review of the literature. American Board of Nursing Specialties. Birmingham. 2014. <http://www.nursingcertification.org/resources/documents/research/certification-and-patient-outcomes-research-article-synthesis.pdf>.

Erişim tarihi: 14 Nisan 2021.